

VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR ARKITEKTURENS VÄNNER ÅR 2019

Verksamhetsberättelsen gäller perioden 1 januari 2019 till 31 december 2019

Medlemmar

Vid årsskiftet 2019/2020 hade föreningen följande antal medlemmar:
412 enskilda, varav 25 frikort, (341 år 2018), 40 par (94) och 54 företagsmedlemmar (56).
Hedersmedlemmar är professor Bengt OH Johansson, arkitekt SAR/MSA Jöran Lindvall och fil.kand. Ingrid Runnquist. Kerstin Brunnberg är ständig medlem.

Styrelsen och andra förtroendevalda

Styrelsen utgjordes fram till stämman den 14 maj 2019 av:
Landskapsarkitekt LAR/MSA Tomas Saxgård, ordförande
Civilingenjör, tekn.dr. Tomas Alsmarker
Arkitekt SAR/MSA Kerstin Bernow
Arkitekt SAR/MSA Pia Kjellgren Schönning
Arkitekt A/MSA, byggnadsantikvarie Ulf Melander
Civilingenjör Gustav Wallin
Arkitekt, fil.dr. Malin Zimm

Styrelsen utgörs från och med stämman 1919 av:
Arkitekt, fil.dr. Malin Zimm, ordförande
Arkitekt A/MSA, byggnadsantikvarie Ulf Melander, vice ordförande
Arkitekt SAR/MSA Kerstin Bernow
Marknadschef Sandra Frank
Arkitekt SAR/MSA Olof Grip
Arkitekturhistoriker Henrik Nerlund
Civilingenjör Gustav Wallin

Styrelsen har utöver årsstämman under året hållit sju protokollförda styrelsemöten.
Sandra Nolgren från ArkDes har deltagit i flertalet av styrelsens möten.

Valberedningen inför årsstämman 2020 består av arkitekt SAR/MSA Mats Egelius,
landskapsarkitekt LAR/MSA Tomas Saxgård samt arkitekt SAR/MSA Hanne Weiss Lindencrona.

Föreningens kansli utgjordes fram till och med stämman 2019 av:
Arkitekter SAR/MSA Mikaela Eckerred och Hanne Weiss Lindencrona, program, samt ekonom Inger
Lundmark, ekonomi.

Efter en glidande övergång under våren utgörs föreningens kansli från och med stämman 2019 av:
Arkitekter SAR/MSA Pia Kjellgren Schönning och Klas Schönning, program, samt ekonom Ylva Lagerquist,
ekonomi.

Revisorer för verksamhetsåret 2019 har varit arkitekter SAR/MSA Leif Johannesson och Erik Stenberg.

Medlemsavgifter och förmåner

Medlemsavgifterna har under 2019 varit:

Enskild medlem	350 kronor
Par (två medlemskort)	550 kronor
Medlem t o m 30 år	200 kronor

För företagsmedlemmar har avgifterna varit :

Företagsmedlem (fyra fria kort)	1500 kronor
Företagsmedlem (åtta fria kort)	2000 kronor

Medlemsförmåner under 2019 har varit oförändrade från tidigare år, dvs fri entré till de utställningar på Arkitektur- och Designcentrum och till Moderna Museet som är avgiftsbelagda, inbjudningar till föreningens program (fyra medlemsbrev under året samt två informationsbrev per mail respektive ytpost), inbjudan till speciella VIP-program på Arkdes samt 10% rabatt i Moderna museets restaurang och på Café Blom.

Samverkan med Arkitektur – och designcentrum

En representant för ArkDes deltar i styrelsens möten. Föreningen har en arbetslokal på ArkDes och kan låna lokal för styrelsemöten. För verksamheten i övrigt är föreningen självständig i förhållande till ArkDes. Under året har flera initiativ tagits för ett närmare samarbete och för att göra det tydligare att det är en vänförening till ArkDes. "ArkDes Vänner" har börjat användas som tilltalsnamn och en ny logga för föreningen med samma typsnitt som ArkDes har tagits fram. Arbetet bekostades av ArkDes. Föreningens medlemmar har bjudits in till specialvisningar av utställningar och visningar av arkiv och bibliotek. Det kommer även att bli möjligt för intresserade medlemmar att aktivt delta i ArkDes verksamhet, exempelvis i arbetet med den nya basutställningen. Föreningens medlemsföretag kommer att ges möjlighet att stödja utgivningen av en ny Lewerentzbiografi.

Medlemsvärvning

Medlemsantalet för enskilda och par har totalt sett sjunkit såväl 2017 och 2018 som 2019. Antalet medlemsföretag har förblivit ungefär detsamma. Även om föreningens programpunkter i hög grad är fulltecknade och kansliets resurser väl utnyttjade så är det angeläget att öka medlemsantalet.

Visningar och övriga evenemang

Under 1919 har föreningen genomfört sju visningar, fem föreläsningar (varav tre i samverkan med ABF), två bokpresentationer, tre stadsvandringar samt fem visningar på ArkDes. Det vill säga totalt 22 aktiviteter. Dessutom genomfördes en studieresa till Rotterdam.

Årets stämma genomfördes i maj 2019, med ca 40 deltagare. Stämman inleddes med en visning av utställningen *Arkitekturvisioner för Skeppsbron* i den så kallade Boxen. ArkDes Intendent James Taylor-Foster berättade om utställningen varefter Carmen Izquierdo, Samuel Lundberg och Elisabeth Hatz presenterade sina respektive idéer.

För mer detaljerad info om föreningens program se bilaga.

Slutord

ArkDes har under 2019 följt upp regeringsuppdraget Gestaltad Livsmiljö och samtidigt fördjupat arbetet med de unika samlingarna som kommer att resultera i bland annat en heltäckande monografisk utställning och bok om Sigurd Lewerentz och en uppdaterad basutställning framöver. I skrivande stund och sedan mars 2020 har den publika verksamheten stängt på grund av coronaviruset, medan aktiviteter och kommunikation har flyttat till digitala kanaler. ArkDes och ArkDes Vänners verksamhet följer de riktlinjer som ges och ser fram emot en återgång till mer normala förhållanden. Det har under denna period blivit tydligt vilken viktig roll kulturinstitutionerna har i samhället, som social plattform och som bärare av vår gemensamma historia. ArkDes är en av många kunskapsplattformar som får en viktig roll i att analysera och dokumentera de samhällsförändringar som följer i pandemins spår och hur den fysiska miljön och människor påverkas när det offentliga rummet begränsas. Verksamheten för 2020 skiljer sig från 2019 men intresset att stödja och vara en del av berättelsen om vår gemensamma livsmiljö är detsamma. ArkDes Vänner tackar för det gångna året och välkomnar gamla och nya medlemmar till ett annorlunda år i historien.

Stockholm i maj 2020

Styrelsen

BILAGA

Arkitekturens vänner Verksamhetsberättelse 2019

01.21 WHITE ARKITEKTER. Kontorsbesök. White är idag landets största arkitektföretag med 900 medarbetare på elva kontor runt om i landet och Europa. 2004 kunde Stockholmskontoret flytta in i den egna fastigheten vid Skanstullsbron i Hammarby Sjöstad, som belönades med Kasper Sahlinpriset. Ulla Bergström presenterade kontoret och pågående projekt varefter Mats Egelius föreläste om bostadsarkitektur med utgångspunkt från sin nyutkomna bok *BoStad*. Besöket avslutades med att White bjöd på enklare förtäring.

02.06 KRISTINEBERGS SLOTT. I slottsanläggningen finns idag en skola men i själva slottet från 1700-talet är det bostäder, bland dem en paradsvåning på 234 kvm med åtta rum. Väggmålningar, tapeter, snickerier och kakelugnar är över 250 år gamla. I samband med hyresgästbyte genomför Stadsholmen en antikvarisk renovering. Förvaltaren Annika Gerdin från Stadsholmen visade och berättade.

02.13 *NÄR SVERIGE BLEV MODERNT*. Svensk Forms lokaler på Skeppsholmen. Premiär för en ny programform i vänföreningen, ett samtal om en aktuell bok. Det handlade om Per I Gedins bok *När Sverige blev modernt*, utkommen på Albert Bonniers förlag 2018. Boken behandlar Gregor Paulssons roll i Stockholmsutställningen 1930 och visar hur utställningen påverkade inte bara arkitekturen utan vidgades till en ideologi som belyser hur funktionalismen påverkade stadsbyggande i Sverige för decennier framåt. Boken fick Stora Fackbokpriset 2018. Samtalet skedde mellan bokens författare och samhällsdebattören Carl Tham. Efter samtalet bjöd förlaget på mingel.

02.21 HUSET SOM SPRÄNGDES. Stockholms Byggnadsförening bildades 1848 för att främja kunskapsutbyte, information, diskussion och umgänge över fackgränserna i byggandet. Föreningen har idag över 2000 medlemmar som samlas till regelbundna möten i den egna fastigheten på Norrlandsgatan. Denna ritades av Sven Markelius och uppfördes 1937. Natten före nyårsaftonen 1982 sprängdes den restaurang som då låg i de översta våningarna under mystiska omständigheter. Efter dådet renoverades fastigheten varvid den ursprungliga inredningen återskapades i lokalerna, som sedan dess endast används för Byggnadsföreningens egna aktiviteter. Vänföreningen inbjöds till en "Byggärta", d v s torsdagslunch och att få höra arkitekt Laila Reppen berätta om huset och föreningen.

02.26 ASPLUNDRUMMET. På Nybrogatan 7 finns det så kallade Asplundrummet. I början av 1930-talet köpte Svenska Slöjdföreningen fastigheten och inredde sitt kontor på plan 4. Gunnar Asplund fick i uppdrag att bygga om, vilket han gjorde i samarbete med Sigurd Lewerentz. Asplund gjorde även inredningen med specialritade möbler. Ombyggnaden och inredningen är bevarad intakt och fastigheten har ägts av och brukats av AI Pension. Försäkringsverksamheten kommer nu att lämna huset men lokalerna ska bevaras. Arkitekterna Lotta Lehman och Anders Bodin från SFV visade.

03.06 JAG TROR PÅ ARKITEKTURENS, FORMENS OCH DESIGNENS KRAFT. ABF-huset. Vårens föreläsningsserie med temat *ARKITEKTUR PÅ AGENDAN* inleddes med att landskapsarkitekten Helena Bjarnegård berättade om sin roll som Sveriges nya Riksarkitekt. Hon berättade om propositionen *Politik för gestaltad livsmiljö*, dess helhetsgrepp för arbetet med den nationella arkitekturpolitiken.

03.13 EASTMANINSTITUTET. Eastmaninstitutet vid Vasaparken uppfördes av Stockholms stad 1932-1936, genom en donation av den amerikanske filantropen Georg Eastman, för tandvård och behandling av öron- näs- och halssjukdomar hos barn. Byggnaden ritades av arkitekten Waldemar Johansson och anses idag värdefull och skyddsvärd. Nyréns arkitekter hade uppdraget att renovera i samarbete med byggnadsantikvarier, samtidigt som åtgärder har genomförts för energibesparing och tillgänglighet. Entréhall, väntrum med väggmålningar, trapphus och grunddragen i byggnadens planlösning har bevarats i stort sett opåverkade. Arkitekten Johan Jansen, som ansvarade för projektet visade.

03.21-24 ROTTERDAM. Studieresa till Rotterdam - Amsterdam - Utrecht.

04.03 OM STADSRUMMET, STADSVÄVEN, STADSLIVET – OCH HUR DET GESTALTAS. ABF-huset. Föreläsningsserien *ARKITEKTUR PÅ AGENDAN* fortsatte med att arkitekten Sandra Westin från Sweco visade exempel och berättade om sin roll som projektledare för komplicerade stadsbyggnadsprojekt. Om hur man ser på livet i stadsrummen mellan husen i dagens stadsutvecklingsprojekt och hur det är att arbeta som stadsplanerare i offentlig respektive privat verksamhet.

04.16 ArkDes *FRAMTIDEN BÖRJAR HÄR*. Morgondagens värld formas av den design och teknologi som utvecklas idag. Överintendent Kieran Long gav föreningen en specialvisning av den nya utställningen på ArkDes, inlånad från Victoria & Albert i London. Genom 80 projekt, från intelligenta apparater till satelliter ger den en bild av hur framtiden kan komma att se ut.

05.06 ODD FELLOW-HUSET. Odd Fellow Orden är ett politiskt och religiöst obundet internationellt ordenssällskap, som kom till Sverige i slutet av 1800-talet och idag har ca 40.000 medlemmar i landet.

Stockholmslogernas säte är sedan 1926 det Banérska palatset vid Västra Trädgårdsgatan. Byggnaden har en historia som sträcker sig från början av 1600-talet, då den uppfördes av friherren Svante Banér och har sedan ägts av flera adliga ätter, varefter den genom om- och tillbyggnader förvandlats från ett litet stenhus till dagens ordenshus. Arkitekter som varit engagerade är bl a Mattias Spieler, Fredrik Liljeqvist, Isac Gustaf Clason, G A Falk och Knut Nordenskjöld. Gunnar Laninge guidade och berättade om husets och logens historia och verksamhet.

05.08. ETT RUM NÄRA KROPPEN – GESTALTAD INTERIÖR SKAPAR SKILLNAD. ABF-huset. I tredje och sista inslaget i föreläsningsserien *ARKITEKTUR PÅ AGENDAN* tecknade inredningsarkitekten och möbelformgivaren Kerstin Sandin-Bülow en bred bild, såväl historiskt som estetiskt, över inredningsarkitektens yrke och ämne, som har sina rötter i tidigt tapetserarhantverk från slutet av 1600-talet. Hur påverkar dagens bildbaserade formkultur de rum som utformas, vad innebär den digitala utvecklingen och hur kommer yrket förändras i framtiden....var några av de frågor som ställdes.

05.14 STÄMMA. Årets stämma ägde rum i ArkDes Aula. Stämman inleddes med en visning av utställningen *Arkitekturvisioner för Skeppsbron* i den så kallade Boxen. Efter stämman intogs en vårbuffé i Bloms Café.

05.19 BAJIT. 2016 invigde Stockholms judiska församling sitt nya utbildnings- och kulturhus vid Nybrogatan. Bajit är en skola och ett kulturcentrum där det judiska, i form av mat, musik, utställningar, fester och mycket annat ska kunna komma till uttryck. Utformningen är inspirerad av Bauhausarkitekturen i Tel Aviv. Huset är intressant genom att samtidigt som det är helt vanligt och uppfyller alla svenska normer och krav, så är det väldigt ovanligt genom annorlunda organisation och gestaltning. Bajit och förplatsen mot Nybrogatan är ritat av arkitekten Aleksander Wolodarski, som guidade i huset och berättade om detta.

05.23 LANDSKAPSVANDRING I STOCKHOLMSSTILEN. Vid mitten av förra seklet inträffade vad som kallats parkernas guldålder i Stockholm. Under stadsträdgårdsmästaren Holger Bloms ledning och med den mångbegåvade Erik Glemme som chefsarkitekt, producerades då parker, torg och andra offentliga platser i Stockholm av hög kvalitet. Detta kom i efterhand att kallas Stockholms-stilen. Den nådde internationellt erkännande och blev ett föredöme världen över. Kvällens promenad gick från stadshusparterren via Norr Mälarstrand till Rålambshovs friluftsteater med landskapsarkitekten Torbjörn Andersson som guide.

09.04 HAGASTADEN; VISION OCH VERKLIGHET. Högt, tätt och trångt. Är det framtidens stad? Stockholm växer och Hagastaden är en viktig del av stadens visionsprogram, med bärande idéer om en innovativ och växande region som är mångsidig och upplevelserik. 6.000 bostäder, 50.000 arbetsplatser, 67 miljarder i investeringar. Hagastaden innebär en utvidgning av Stockholms innerstad. Genom överdäckning av de gamla spårområdena skapas nya kvarter som binder samman Stockholm och Solna. För att täcka kostnaderna har exploateringen skruvats upp till en för Stockholm helt ny nivå. Arkitekten Owe Swanson hade i tolv år olika ledande roller i visions- och planarbetet. Owe guidade och berättade om alla turer kring stadsdelens tillkomst och varför han är bekymrad över den bostadsmiljö som nu färdigställs kvarter för kvarter.

09.11 BLIQUE BY NOBIS. Det tidigare kontorshuset i kvarteret Blästern, som Sigurd Lewerentz ritade som huvudkontor och magasin för Philips på 1930-talet, har omvandlats till ett funktionellt och spännande hotell. Wingårdhs arkitekter har varit hotelloperatörens inredningsarkitekt. Swecos uppdrag har omfattat ombyggnationen av kvarteret, vilket följde på en arkitekttävling där visionen om hotellet, ombyggnadsförslagen och hur det skulle kunna väckas liv i kvarteret gav vinst. Konceptet innebar att förvalta och återskapa den gestaltning som Lewerentz en gång avsåg. Arkitekterna Ewa Buhr-Berg och Henriette Advocaat från Sweco, visade och berättade.

09.18 SAMTAL OM ARKITEKTUR. Carl Eldhs ateljé. Med anledning av att det är 100 år sedan Carl Eldh invigde sin ateljé i Bellevueparken, stadshusarkitekten Ragnar Östbergs egenartade verk, gick museets verksamhet 2019 i arkitekturens tecken. Museet inbjöd därför arkitekten Rahel Belatchew att som årets gästutställare göra en utställning med modeller, ritningar, visualiseringar och foton på projekt och idéer samt ett utomhusrum i ateljéträdgården. Belatchew har fått stor uppmärksamhet för djärva,

skulpturala byggnader med innovationer som tar framtidens utmaningar på allvar, vilket utgjorde grunden för ett samtal kring arkitektur med arkitekturhistorikern Martin Rörby.

09.28 ARKITEKTEN SOM BYGGHERRE OCH BYGGARE. Runt sekelskiftet duggade byggskandalerna tätt med obeprovnade fasadkonstruktioner, fukt- och mögelskador. Arkitekterna Anders Bergkrantz och Lasse Vretblad tog det som ett tecken på att det var dags att ta saken i egna händer och bygga hus som skulle stå pall i tusen år. Att bygga i egen regi innebar att de tvingades anta nya roller och ta ansvaret hela vägen. Mellan 2001 och 2015 genomförde de tre radhusprojekt i Söderort. Dagens vandring i Björkhagen tog oss till och in i det första och sista, med Anders och Lasse som guider. Hur det kan bli när arkitekten inte bara ritar utan styr hela projektet från början till slut.

10.09 SUNDBYBERGS BEGRAVNINGSPLATS. I maj 2018 stod den nya förvaltningsbyggnaden på Sundbybergs begravningsplats färdig. Det gröna huset i glas är egentligen ett trähus, med en massiv stomme i gran. Men utåt upplevs det som ett glashus vars fasader skiftar färg beroende på vilket ljus det är ute. Byggnaden har en fyrkantig form, som går igen i allt från lampor till trägolvet som består av ändarna av grova trästammar. Kyrkogårdschefenschefen Christer Larsson och Anna Söderberg, som var ansvarig arkitekt vid Wingårdhs, visade och berättade om vilka kvaliteter som kan uppnås vid byggande i massivt trä.

10.23 ArkDes FLYING PANELS. Flygande betong, byggelementen som förändrade världen. Utställningen berättar om tiden då svävande betongelement symboliserade framtidstro och förkroppsligade drömmen om en bättre värld, men också om byggelementens närvaro i den samtida arkitekturen. VIP-visning för medlemmarna av den nya utställningen på ArkDes av överintendent Kieran Long.

11.12 ArkDes LEWERENTZPROJEKT. Våren 2021 öppnar ArkDes den största utställningen någonsin om Sigurd Lewerentz. Den baseras på museets unika Lewerentzsamling och presenterar hela bredden i den världsberömda arkitektens verksamhet, från hans tidiga och mindre kända projekt som skyltfönster för varuhuset PUB och biljettkiosker för Stockholms tunnelbana till berömda verk som Uppståndelsekapellet på Skogskyrkogården och sankt Petri kyrka i Klippan. Utställningen kompletteras med den definitiva boken om Lewerentz. Intendenten Johan Örn gav ArkDes Vänner en unik möjlighet att ta del av det pågående arbetet och visade utvalt material ur samlingarna. ArkDes bibliotek och arkiv utgör tillsammans Sveriges största arkitektursamling och är basen i ArkDes uppdrag att vara nationellt centrum för arkitektur och design.

11.26 ArkDes BIBLIOTEK. Bortåt hälften av böckerna i ArkDes bibliotek kommer från donationer och har en gång utgjort referensbibliotek för Sveriges mest kända arkitekter, som Sven Markelius, Sigurd Lewerentz och Uno Åhrén. Böckerna bär spår av innehavarnas intressen och samlingarna blir på så sätt mer än bara böcker. Det blir bibliotekshistoria, som med senare tiders och dagens kontinuerliga nyförvärv av aktuell litteratur knyter ihop dåtid med nutid. Biblioteket växer ständigt och hotar snart att spränga rummet. 1:e bibliotekarien Lena Biörnstad Wranne, som varit med och byggt upp biblioteket, berättade om detta och mycket mer.

12.03 ArkDes ARKIV. Léonie Geisendorf, Gunnar Asplund och Ralph Erskine är bara några av de omkring 600 arkitekter som finns representerade i ArkDes arkitektursamling. Idag finns runt fyra miljoner föremål; böcker, tidskrifter, modeller, fotografier och ritningar, som främst omfattar svensk arkitektur från 1850-talet och framåt. Samlingarna utökas kontinuerligt och för närvarande pågår ett intensivt arbete med att inventera samlingarna för att hitta intressant material till den ny basutställningen på ArkDes. Frida Melin, intendent för samlingarna, visade och berättade vad som gör arkivet unikt och omistligt, liksom exempel på några nyupptäckta guldkorn.

ArkDes Vänner
Box 16410
103 27 Stockholm
vannerna@arkdes.se

ArkDes
Vänner